

Πολυπολιτισμική Ψυχολογία (DPSYCH-219)

Δρ Κυριακή Σωτηροπούλου
Ψυχολόγος
Εθνικού & Καποδιστριακού Πανεπιστημίου Αθηνών

Διαπολιτισμική Ευαισθητοποίηση

Dr.K.Sotiropoulou,
Neapolis University Paphos

Διαπολιτισμικότητα ή Πολυπολιτισμικότητα;

- Πολυπολιτισμικότητα ⇒ περιγράφει μια συγκεκριμένη κοινωνική πραγματικότητα και τη διαδικασία εξέλιξής της- συνύπαρξη πολλών εθνοτικών πολιτισμών εντός του κυρίαρχου πολιτισμού (πολιτισμού υποδοχής) και ανοχή της διαφορετικότητας
- Διαπολιτισμικότητα ⇒ δηλώνει μια διαλεκτική σχέση, μια δυναμική διαδικασία αλληλεπίδρασης και αμοιβαίας αναγνώρισης και συνεργασίας ανάμεσα σε άτομα διαφόρων εθνικών/μεταναστευτικών ομάδων – αποδοχή και συνεργασία με τη διαφορετικότητα

Πολυπολιτισμικότητα vs Διαπολιτισμικότητα

Απλή φιλική συνύπαρξη
με το διαφορετικό

Επαφή και
αλληλεπίδραση-σχέση με
το διαφορετικό

Διαπολιτισμικότητα Vs Πολυπολιτισμικότητα

α. Η πολυπολιτισμικότητα είναι το δεδομένο και η διαπολιτισμικότητα το ζητούμενο.

β. Η διαπολιτισμικότητα προϋποθέτει την πολυπολιτισμικότητα, αλλά δεν απορρέει αυτόματα από αυτήν.

γ. Οι θεωρίες και προσεγγίσεις για την αντιμετώπιση των θεμάτων μιας πολυπολιτισμικής κοινωνίας είναι πολλές, διαφορετικές και το κυριότερο –όπως συμβαίνει με τις περισσότερες θεωρίες – βρίσκονται σε μια διαρκή εξελικτική πορεία και υπό συνεχή αμφισβήτηση.

Εμπόδια στη διαπολιτισμική επικοινωνία

- ❖ *Ο καθένας από μας αντιλαμβάνεται τη "φυσιολογική συμπεριφορά" διαφορετικά, αφού την ορίζει σύμφωνα με το δικό του πολιτισμικά μαθημένο πλαίσιο (φίλτρο προσωπικής κουλτούρας)*
- ❖ *Αυτόματες-ασυνείδητες αντιδράσεις του οργανισμού μας επηρεάζουν τη διαδικασία*

*Η επαφή με ένα άτομο που ανήκει σε
μια ομάδα πολιτισμικά διαφορετική
μπορεί να δημιουργήσει έντονα
συναισθήματα:*

- άγχους**
- φόβου**
- αμηχανίας**

*Το «αρνητικό» συναίσθημα εντείνεται όταν η ομάδα στην οποία ανήκει το «πολιτισμικά διαφορετικό» άτομο είναι επιφορτισμένη με **αρνητικές στερεότυπες αντιλήψεις.***

Η Λορέτα συναντά την αράχνη

«...Η μικρή Λορέτα η ποντικίνα άρχισε να ανακαλύπτει εκείνο το μέρος του δάσους που δεν είχε μπει ποτέ πιο πριν.

Και τότε συνάντησε μια μεγάλη καφετί αράχνη που κρεμόταν σ' ένα λεπτό ιστό κεντημένο στο κλαδί του δέντρου.

- Τι κάνεις; τη ρώτησε ευγενικά η Λορέτα.

- Τα ίδια, αποκρίθηκε βαριεστημένα η αράχνη, χωρίς να κουνηθεί.

- Πώς νιώθεις έτσι κρεμασμένη ανάποδα; Ξαναμίλησε με φιλική διάθεση η Λορέτα.

- Ποιος κρέμεται ανάποδα; Ρώτησε τότε η αράχνη, ενώ ταυτόχρονα έψαχνε με το βλέμμα της τριγύρω να δει για ποιόν μιλούσε το ποντικάκι.

- Μα εσύ κρέμεσαι ανάποδα! αποκρίθηκε γελαστά η Λορέτα, πιστεύοντας ότι η αράχνη την κορόιδευε.

- Όχι εγώ! Απάντησε τότε η αράχνη και κούνησε αρνητικά το κεφάλι. Όχι εγώ!

- Μα...αυτό φαίνεται!, απάντησε με σιγουριά η Λορέτα. Είσαι ανάποδα, και από τα δέντρα και από μένα.

- Βλακείες! Ξαναμίλησε η αράχνη. Εσύ είσαι ανάποδα, όχι εγώ. Εσύ περπατάς στο ταβάνι μου!

- Μα εσύ κρέμεσαι ανάποδα! Διαμαρτυρήθηκε η Λορέτα. Δεν βλέπεις; Εγώ περπατάω κανονικά!

- Νομίζω πως αυτό που βλέπω ανάποδο, εσύ το βλέπεις κανονικό..., επέμενε και πάλι η αράχνη, έτσι, αδιάφορα.

- Όχι! Όχι! Διόρθωσε η Λορέτα. Αυτό που εσύ βλέπεις κανονικό, για μένα είναι ανάποδο!

- Τα ταβάνια είναι πάντοτε ταβάνια..., αποκρίθηκε η αράχνη και πάλι με την ίδια αδιαφορία στη φωνή της.

- Νομίζω πως θα λύσουμε αυτό το πρόβλημα μια άλλη φορά, θιάστηκε να την κόψει η Λορέτα, που δεν ήξερε αν έπρεπε να γελάσει ή να

θυμώσει με την επιμονή της αράχνης.

-Πρόβλημα;....Ποιό πρόβλημα; Εγώ δεν βλέπω κανένα πρόβλημα...,είπε η αράχνη σκαρφαλώνοντας στον ιστό της

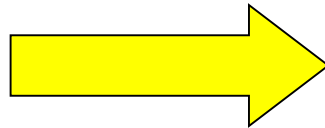
(Απόσπασμα από το παραμύθι «Ποιος είδε το πραγματικό δάσος;»-Axel Duwe)

Dr.K.Sotiropoulou,
Neapolis University Paphos

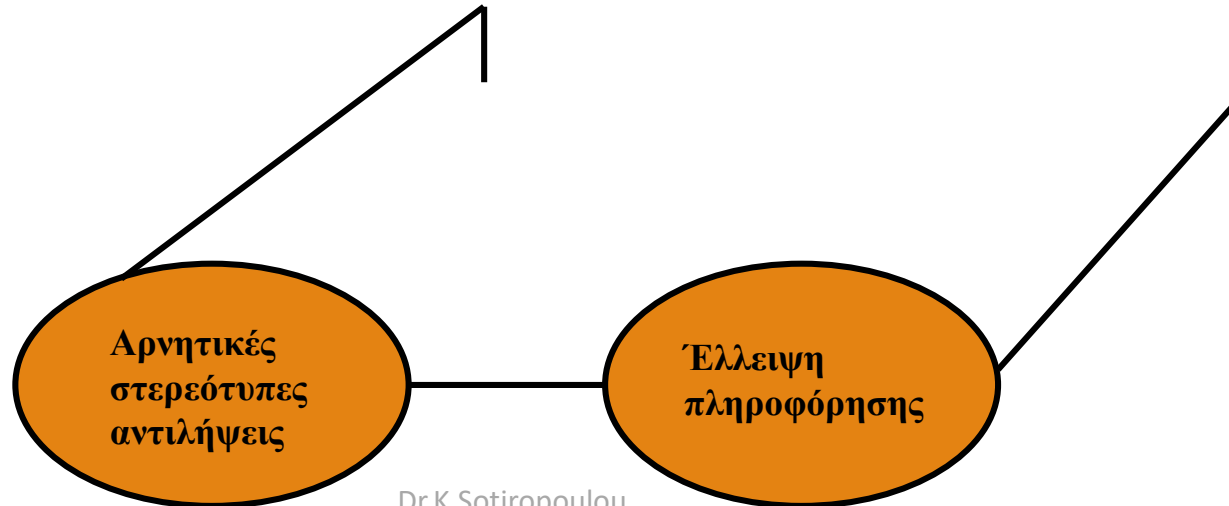
Η διαπολιτισμική συνάντηση

Συναισθηματική
φόρτιση-
Πολιτισμικό σοκ

Διαπραγμάτευση
κωδίκων
επικοινωνίας

Ε Π Ι Β Α Ρ Υ Ν Τ Ι Κ Ο Ι Π Α Ρ Α Γ Ο Ν Τ Ε Σ

Ιδιαιτερότητες της εργασίας με πολυπολιτισμικές ομάδες:

Οι διαφορές στη γλώσσα (λεκτική και μη λεκτική)

Η διέγερση έντονων συναισθημάτων

(φόβος του ξένου, αμηχανία, άγχος, λύπη, οίκτος,
συμπάθεια, στοργή, θαυμασμός κα.)

Η σιωπηλή παρεμβολή προσωπικών σκέψεων-εμπειριών-
αντιλήψεων-αυθαίρετων συμπερασμάτων-προσδοκιών

Η ενεργοποίηση μηχανισμών άμυνας

Το πολιτισμικό σοκ

Τα στερεότυπα-Προκαταλήψεις

Ερώτηση για σκέψη

Πώς επηρεάζει η πολυπολιτισμικότητα την κοινωνική ζωή στο σχολικό πλαίσιο;

Dr.K.Sotiropoulou,
Neapolis University Paphos

Τα προβλήματα των διαπολιτισμικά διαφορετικών μαθητών

Άνιση σύγκριση με το γενικό πληθυσμό

Κοινωνική απομόνωση λόγω προκαταλήψεων ή γλωσσικής επάρκειας

Χαμηλή αυτοεκτίμηση και έλλειψη αυτογνωσίας

Αυξημένες οικογενειακές ανάγκες-δυσκολίες

Δυσκολίες στον εντοπισμό και αξιοποίηση ευκαιριών μάθησης

Dr.K.Sotiropoulou,
Neapolis University Paphos

Διαπολιτισμική προσέγγιση

- Είναι περισσότερο μια **συνθετική προσέγγιση**
- Αντλεί θεωρητικό υπόβαθρο από όλες τις κλασσικές θεωρητικές προσεγγίσεις της ψυχολογίας, αλλά δίνει έμφαση στην **προσωπική ταυτότητα**, όπως αυτή διαμορφώνεται και χαρακτηρίζεται από την κουλτούρα του ατόμου.
- Ο «διαφορετικός» νοείται ως ενεργό μέλος μιας **συγκεκριμένης κουλτούρας**, δηλαδή τα συναισθήματα και η ταυτότητά του θεωρούνται προϊόντα του μοναδικού πολιτισμικού περιβάλλοντος που κουβαλά.

ΒΑΣΙΚΕΣ ΑΡΧΕΣ ΔΙΑΠΟΛΙΤΙΣΜΙΚΗΣ ΣΥΜΒΟΥΛΕΥΤΙΚΗΣ ΠΡΟΣΕΓΓΙΣΗΣ

Πώς φιλτράρεται η
συμπεριφορά του
ατόμου με βάση την
κουλτούρα του (ορατή
και αόρατη)

Χρήση της γλώσσας

Έμφαση στη λεκτική
και μη λεκτική
επικοινωνία

Θέματα δύναμης-
εξουσίας και ελέγχου
μεταξύ εσωομάδας και
εξωομάδας

Βαθιά γνώση και
κατανόηση του
πολιτισμικού πλαισίου
του αλλοδαπού

Διαπολιτισμικά αποτελεσματικός ψυχολόγος

Dr.K.Sotiropoulou,
Neapolis University Paphos

Ο ψυχολόγος που διαθέτει **διαπολιτισμική γνώση:**

Κατανοεί τον κοινωνικό ρόλο των μειονοτήτων στη χώρα του

Γνωρίζει αρκετά πράγματα για την κουλτούρα των μαθητών του

Αντιλαμβάνεται τις δυσκολίες και τα εμπόδια που συναντούν τα άτομα που ανήκουν σε μειονότητες στην καθημερινή τους επαφή με τις διάφορες υπηρεσίες

Ο ψυχολόγος που ασχολείται με τη διαφορετικότητα θα πρέπει να διαθέτει γνώσεις:

1. σχετικά με το προφίλ και τις ειδικότερες ανάγκες που εμφανίζονται σε συγκεκριμένες ομάδες πληθυσμού εξαιτίας κάποιων μόνιμων ή μη χαρακτηριστικών τους (δημογραφικών, πολιτισμικών, θρησκευτικών, βιολογικών, κοινωνικών κλπ).
2. του ευρύτερου κοινωνικοοικονομικού πλαισίου και των πολιτικών που εφαρμόζονται ως αντισταθμιστικά μέτρα για την ενίσχυση αυτών των ομάδων σε επίπεδο τοπικό, εθνικό και ευρωπαϊκό.

3. με αναφορά την κουλτούρα – τις στάσεις – τις συμπεριφορές της ευρύτερης κοινότητας προς αυτές τις ομάδες
4. με αναφορά τα προσωπικά του στερεότυπα-στάσεις- συμπεριφορές προς μέλη των ομάδων αυτών

Δεξιότητες του αποτελεσματικού Διαπολιτισμικά ψυχολόγου:

- ✓ να παρατηρεί προσεκτικά και να αφομοιώνει την πληθώρα πληροφοριών που φέρνει ένας διαπολιτισμικά διαφορετικός
- ✓ να χρησιμοποιεί τις μη λεκτικές ικανότητες που έχουν απήχηση στον αλλοδαπό πελάτη (χειρονομίες, προσφωνήσεις, γλώσσα του σώματος)

Δεξιότητες του αποτελεσματικού Διαπολιτισμικά ψυχολόγου:

- ✓ να διαχειρίζεται τις δυσκολίες του πελάτη του
- ✓ να επικεντρώνεται σε συναισθήματα που εκφράζονται με διαφορετικό τρόπο, ξένο στη δική του κουλτούρα
- ✓ να ερμηνεύει με ακρίβεια την έκφραση δυνατών συναισθημάτων όπως θυμός, φόβος ή λύπη, χωρίς να επηρεάζεται από τη δική του κουλτούρα

Ο ψυχολόγος που διαθέτει **διαπολιτισμική συνειδητότητα**:

- Γνωρίζει το δικό του πολιτισμικό υπόβαθρο
- Γνωρίζει τις δικές του πεποιθήσεις και αξίες
- Νιώθει άνετα με την πολιτισμική διαφορετικότητα μεταξύ εκείνου και του «άλλου»
- Αντιλαμβάνεται με ποιο τρόπο οι εμπειρίες, οι στάσεις, οι αξίες, τα στερεότυπα και οι προκαταλήψεις του μπορεί να επηρεάζουν τη συμβουλευτική σχέση και διαδικασία

**«Αυτός ο κόσμος,
ο ίδιος κόσμος είναι»**

*Οδυσσεάας Ελύτης
Το Άξιον Εστί*